

Rapla Keskraamatukogu aastaaruanne 2016

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.15)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Rapla maakond	35001	10	22	9	31

Üldkasutatavate raamatukogude arv

Maakonnas on 22 üldkasutatavat raamatukogu ja 9 haruraamatukogu. Rapla Keskraamatukogu on maakonna keskraamatukogu. Rapla Keskraamatukogul on 3 haruraamatukogu. Valla keskraamatukoguna töötab Märjamaa Valla Raamatukogu, millel on 6 haruraamatukogu. Kokku pakub teenust 31 raamatukogu. Välisteeninduspunktid töötavad Vigala valla Kivi-Vigala raamatukogu ja Rapla Keskraamatukogu juures.

2016. aastal maakonna raamatukogude võrgus muutusi ei toimunud.

1. Põhilised tegevussuunad

- Maakonna raamatukogude töötajad osalesid aktiivselt haldusreformiteemalistes aruteludes. Haldusreformi puudutavad materjalid olid pidevalt kättesaadavad kõikides raamatukogudes nii veebisaitidel kui ka paber kandjatel; rahvaküsitlused toimusid 13 raamatukogus. Viisime läbi kolm piirkondlikku nõupidamist ühinevate omavalitsuste juhtide osavõtul (teemaks raamatukogude struktuur ja võimalikud ümberkorraldused, töötasud, teavikute komplekteerimissummad jne).
- Raplamaa raamatukogudesse lisandus 2016. aastal 15816 eksemplari raamatuid, seda on 473 võrra mullusest vähem. Traditsiooniliselt on mureks komplekteerimissummade ebapiisavus.
- Raamatukogudevaheline laenus kasvas 3110-lt 4183-le. RVL-i tehakse üle maakonna piiride, seda on märkinud 18 raamatukogu.
- Programmis RIKSWEB tegid kasutajad 2016. aastal 46509 otsingut, mis näitab, et infopädevuse koolitused on vilja kandnud.
- Kohila Raamatukogu eestvedamisel jätkus maakondlik „Suvelugemise“ projekt lastele. Aastatel 2015 ja 2016 suurenes maakonnas laste poolt raamatukogude külastamine.
- 90 aasta möödumist A.H. Tammsaare „Tõde ja õigus“ I osa ilmumisest tähistati 26 raamatukogus – tutvustati raamatut ja osaleti lemmiktegelase valikul. Merekultuuriaasta raames toimusid üritused (näitused, kohtumised) 28 raamatukogus.
- Rapla Keskraamatukogu ja Sillamäe Linnaraamatukogu koostöö merekultuuriaastal (fotonäitus, keelekümbel, töökogemuste vahetamine) on aidanud kaasa ja toetanud lõimumist erineva emakeele ja kultuuritaustaga raamatukoguhoidjate vahel.
- Kolmepoolse koostöökokkuleppe raames osalesid Rapla Keskraamatukogu töötajad Leedu Vabariigi Ankščiai Rajooni Raamatukogus toimunud konverentsil „Rääkiv raamatukogu: spetsiaalsed objektid ja atraktsioonid“.
- Rapla Keskraamatukogu korraldas Rapla valla esmamainimise 775. ja valla 125. aastapäevale pühendatud ajalookonverentsi.

Rapla maakonna rahvaraamatukogude koostöö õiguslikuks aluseks on Rahvaraamatukogude seadusest [RaRS § 5\(5\) 3](#) tulenev, ja leping maakonna omavalitsuste ja Rapla Keskraamatukogu vahel. Võrreldes teiste valdkondadega maakonnas hindavad raamatukogud institutsiooni koostöövõimet kõrgeks, sest see on olnud järjepidev ja toiminud pikka aega.

Suurimaks põhjuseks töö põhinäitajate, eriti laenutuste tagasiminekus on teavikute juurdetuleku vähenemine. Aastatega on tõusnud nii perioodika kui raamatute hinnad, kuid komplekteerimissummad on kasvanud minimaalselt. Raplamaa raamatukogudesse lisandus 2016.

aastal 15816 eksemplari raamatuid, see on 473 võrra mullusest vähem (näiteks 2014 osteti 16743 eksemplari).

Rapla maakonnas on ajavahemikus 2012-2016 likvideeritud kaks raamatukogu ja koosseis on vähenenud kümnes raamatukogus. See on kaasa toonud lahtiolekuage lühenemise ja mõjutab teenuse kättesaadavust.

2. Juhtimine

Valla keskraamatukogude moodustamine toob kaasa töömahu suurenemise keskraamatukogudes, samas haruraamatukogudes võib tekkida oht, et töötaja ei tunnetata oma vastutust kohapeal. Raamatukogude ühtne süsteemne juhtimine annab omakorda võimaluse tööd paremini koordineerida.

Raamatukogude liitmisega kaasnev ühise eelarve vähendamine annab rahalist kokkuhoidu omavalitsusele, kuid vähendab raamatukogu võimekust elanikkonnale põhiteenuste pakkumisel.

2.1 Raamatukogudevõrgu struktuur ja nõukogud

2016. aastal muutusi maakonna raamatukogude võrgus ei toimunud. Osalise tööajaga töötasid Vahastu, Ingliste (koosseis 0,5), Kuimetsa (koosseis 0,75) ja Märjamaa Valla Raamatukogu 4 haruraamatukogu: Haimre (koosseis 0,5), Laukna (koosseis 0,6), Sipa (koosseis 0,6) ja Teenuse (koosseis 0,5).

31.08.2016 muudeti Kaiu valla raamatukogude põhimäärust ja Kaiu raamatukogu direktori ametijuhendit. 2016. aastal viidi Kehtna raamatukogus läbi töökeskkonna riskianalüüs, kinnitati töötervishoiu- ja tööohutuselased dokumendid. Uuendati Kohila raamatukogu kasutamise eeskirju (Kohila vallavolikogu määrus nr 14 31.05.2016) ja kehtestati Kohila raamatukogu arvutitöökoha ja traadita andmesidevõrgu (WiFi) kasutamise eeskiri.

Alates 1. novembrist muutusid Kohila raamatukogu lahtiolekuajad. Raamatukogu pikendas lahtiolekuage ja on nüüd avatud 45 tundi nädalas. 2016. aastal toimus muudatus Valtu raamatukogu lahtiolekuageades. Toetuti 2015. aastal läbi viidud kasutaja rahulolu uuringule ja külastuste kellaaegade statistikale. Lahtiolekuage korrigeerisid Märjamaa Valla Raamatukogu Varbola ja Sipa haruraamatukogud. Lähtuti paremate võimaluste pakkumisest raamatukogu kasutajatele. Ühe töötajaga raamatukogudest on töötaja puhkuse ajal avatud 12 raamatukogu ühel päeval nädalas.

2016. aastast töötavad Alu, Hagudi ja Kodila raamatukogud esimest täisaastat Rapla Keskraamatukogu haruraamatukogudena. Kuusikul on avatud kahel päeval nädalas (kokku 7 tundi) Rapla Keskraamatukogu väliseeninduspunkt.

Rapla Keskraamatukogu nõukogu oli koos kahel korral. Arutluse all olid arengukava koostamine, asutuse eelarve, haruraamatukogude töökorraldus, haldureformiga seonduv ja raamatukogu ruumilaienduse perspektiiv.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.15. €	Seisuga 31.12.16 €	Muutus %
Eelarve kokku	1058,488	1103,408	4,2%
sh keskraamatukogu	348,143	356,807	2,4%
Personalikulu	635,08	676,755	9,4%
sh keskraamatukogu	227,351	235,102	3,4%
Komplekteerimiskulu	202,52	202,551	1%
sh KOV-lt	140,85	139,677	-1%
sh riigilt	60,895	62,222	2,2%
sh keskraamatukogu	58,310	53,856	-7,6%

sh KOV-lt	41,986	37,255	-11,3%
sh riigilt	16,324	16,601	1,7%
Infotehnoloogiakulu	42,683	39,269	-8%
sh keskraamatukogu	14 020	9642	-31,2%

Eelarve kokku, sh personalikulud tõusid kõikides maakonna raamatukogudes peale ühe raamatukogu. 2016. aastal tõusid raamatukogutöötajate töötasud maakonnas 9,4%. Kohila raamatukogus tulenes palgatõus koosseisuuksuste vähendamisest.

Infotehnoloogiakulu märkimisväärne vähenemine võrreldes 2015. aastaga oli Rapla Keskraamatukogul ja Märjamaa Valla Keskraamatukogul. Vähenemine (5,4%) tulenes Märjamaa Valla Raamatukogus programmi RIKS soodsamast hinnast võrreldes URANIAGA ja riistvara rendikulude lõppemisest. Vähenemine 8% Rapla Keskraamatukogus tulenes 2016. aasta eelarvest. Komplekteerimiseks KOV-idelt eraldatud summade vähenemine oli seotud elanike arvu vähenemisega valdades.

Rapla Keskraamatukogu komplekteerimissumma oli jookseveelarvest 15%, mis oli 2% vähem kui 2015. aastal.

Tasulistest teenustest laekus Kohila, Märjamaa, Kehtna, Kärü ja Rapla raamatukogude eelarvetesse kokku 3007 eurot, mis oli 44% vähem kui 2015. aastal.

Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Teavikute soetamiseks saadud sponsorraha eraisikult	2016	268,00	268,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp	01.10.2016- 28.02.2017	68,00	145,5
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp	11.04.- 30.04.2016	250,00	829,84
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp	03.10.- 07.11.2016	180,00	538,74
EAS Regionaalsete investeringutoetuste programm	2016	32000,00	41127,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp	23.05.- 20.10.2016	1000,00	2390,48
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp. „Emakeelepäev“	15.03.2016	120,00	370,00
Hasartmängumaksu Nõukogu. "Suvelugemine 2016" pidulik vastuvõtt	1.09. – 30.10.2016	490,00	2390,00
Rapla valla kultuuriprojekt. "Suvelugemine 2016" pidulik vastuvõtt	23.09.2016	129,00	788,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp. Konverents "775 aastat Rapla esmamainimisest, 125 aastat Rapla valda"	01.10. - 30.11.2016	600,00	2050,00
Rapla valla kultuuriprojekt. Konverents "775 aastat Rapla esmamainimisest, 125 aastat Rapla valda"	01.10. - 30.11.2016	870,00	2050,00

Eesti Kultuurkapitali Raplamaa Ekspertgrupp annab raamatukogudele toetust ürituste läbiviimiseks. Näiteks Kabala raamatukogu sai toetuse projektile „Disainitud raamatukoti valmistamine“, Kehtna raamatukogu valla XIII kirjanduspäevadele, Kohila raamatukogu „Suvelugemine 2016“ projektile, Rapla Keskraamatukogu emakeelepäeva tähistamiseks ning esinejatele Rapla ajalookonverentsil. Hasartmängumaksu Nõukogu toetas Rapla Keskraamatukogu taotlust „Suvelugemine 2016“, mille eest osteti projektis osalenud õpilastele eesti uusimat lastekirjandust.

Rapla valla kultuuriprojektide toetused raamatukogu korraldatud üritustele ei kajastu Rapla Keskraamatukogu eelarves. Esinejatele tasutakse otse valla eelarvest.

EAS-i toetuse abil valmis Kivi-Vigala raamatukogu renoveerimise teine etapp.

Rapla Keskraamatukogu Alu haruraamatukogus lõppesid 30. novembril renoveerimistööd. Alu hariduskeskuse hoone ehitust rahastas Šveitsi riik laienenud EL toetusprogrammi raames. Projekti rahastamine ei kajastu raamatukogu eelarves.

Enam toetab raamatukogude projekte kultuurkapital, kuid suure eelarvega projektide puhul jääb kultuurkapitali toetuse osakaal väikeseks.

2.4. Personali koosseis, juhtimine ja areng

2016. aastal töötas Rapla maakonnas 61 (2015 62) raamatukoguhoidjat, koosseis 52,25 (2015 koosseis 52,75), neist 35 on kõrg- ja 26 keskharidusega. 8-l raamatukoguhoidjal on raamatukogunduslik keskharidus ja kutsekoolituse on läbinud 23 töötajat.

2016. aastal personali osas olulisi muutusi ei toimunud. Kohila raamatukogus koondati 0,5 raamatukoguhoidja töökohta. Raamatukogu juhataja märgib, et raamatukoguhoidjate töötasu suurenemine asutuse sisemiste reserve, töö optimeerimise ning efektiivsemaks muutmise abil.

Rapla Keskraamatukogus muutus 2016. aasta suvel töökorraldus. Töötajad käisid esmakordselt graafiku alusel, üks kord nädalas, haruraamatukogudes puhkuste ajal asendamas. Asendused haruraamatukogudes muutsid keerulisemaks korralise puhkuse võimaldamise suveperioodil.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Kultuuriministeeriumi toetatud infokirjaoskuse kursusest rahvaraamatukoguhoidjatele võttis osa kolm raamatukogutöötajat ja tagasiside oli positiivne. Rita Merekivi Järvakandi raamatukogu direktor: „Olen selle kursusega väga rahul, sain palju uusi teadmisi“.

Kohila raamatukogu juhataja Kristiina Bender osales Tallinna Keskraamatukogus toimunud nädalasel praktikal, kus tutvustati Tallinna Keskraamatukogu töökorraldust (töötlusosakond, ELLU, harukogud, ürituste turundus, erinevad lugemisprogrammid, laste- ja noorteteenindus). Kristiina Bender: „Praktika andis kindluse, et raamatukogutöö maakohas ei erine raamatukogutööst Tallinnas.“

Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituudi korraldatud „Rahvaraamatukoguhoidjate suveakadeemiast“ võttis osa 2 inimest. Leitakse, et loengud on harivad ja huvitavad ning esinejad kõrgel tasemel.

4 raamatukogu juhti osales töötervishoiu- ja tööohutusosalasel koolitusel, mis annab raamatukogu juhile vastava tunnistuse ja õiguse täita asutuse töökeskkonnaspetsialisti kohuseid. Eesti Punase Risti esmaabi täiendkursustel osales 18 töötajat. Rapla Keskraamatukogu 20 töötajat osales tuleohutusosalasel instrueerimisel.

Jätakuvalt peetakse kõige vajalikumaks erialaseid ja kirjandusalaseid loenguid, koolitusi ja teabepäevi, mida korraldavad Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Keskus ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing.

Koolitustel osalemine oleneb raamatukogu rahalistest vahenditest ja võimalusest korraldada tööd nii, et lugejateenindus ei kannataks. Vähem käivad koolitustel ühe töötajaga ja alla 1,0 koormusega töötavad raamatukoguhoidjad.

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukoguhoidjate arv/ KOV-de arv 10
03.02.16	Raamatukogu infosüsteem RIKS	Meelis Lilbok	3	38
10.02.16	Raamatukoguvaldkomna õiguslik raamistik	Õie Paaslepp Tiina Talvet Katrín Niklus	3	12
17.02.16	Pärimusmuusika andmebaasid	Mari Tammar	2	43
17.02.16	Kirjandus	Tiina Talvet Taimi Jürgens Kaja Kivisaar	4	43
17.02.16	Kaasaegsed nutiseadmed	Peeter Linnamäe	2	43
6.04.16	Koduloo töö Kehtnas	Jaan Sulg Heik Past	3	38
6.04.16	Uuenevad õpikäsitlused ja lugemisoskus	Kristiine Vahtramäe	1	38
27.04.16	Kirjandus	Krista Kaer	2	41
27.04.16	Pildistamine, see on imelihtne	Ingrid Teder	1	41
27.04.16	Raamatukogu teenuste tutvustamine	Kaja Tammar Kristiina Bender	2	41
27.04.16	Kaasaegsed nutiseadmed	Peeter Linnamäe	2	41

18.05.16	Motiveeritud raamatukoguhoidja kui kogukonna alus	Jaanus Kangur	4	36
27.05.16	Haldusreform ja kaasnevad protsessid	Sirje Bärge	3	15
8.06.16	Raamatukogu ja muuseumi koostöö	Rael Padjus Ede Talistu	2	43
8.06.16	Koduloo töö Vigalas	Martin Andreller	2	43
8.06.16	Raamatukogu koostöö teiste asutustega	Ede Talistu	1	43
23.- 26.08.16	Tutvumine Leedu Vabariigi rahvaraamatukogude heade praktikatega	Romas Kutka Audronė Berezauskienė	6	44
23.- 26.08.16	Arengusuunad Leedu Vabariigi mäluastustes	Krista Pisuke	12	44
28.09.16	Kirjandus	Tiina Talvet Taimi Jürgens Kaja Kivisaar	2	35
28.09.16	Haldusreformist Rapla maakonnas	Silvi Ojamuru	2	35
16.11.16	Kodulooline Järvakandi	Mikk Merekivi	2	34
16.11.16	Õpituba raamatukogus	Rita Merekivi	2	34
16.11.16	Klaas ja Järvakandi	Kaja Vaikre	2	34
14.12.16	Tee lugemine lapsele meeldivaks ja huvitavaks	Jelena Sepp	2	37

Maakonna keskraamatukogu ei lähtu koolituste planeerimisel ainult kutsestandardi kompetentsusnõuetest. Aruande aastal korraldasime 14 erinevat ettevõtmist – teabepäev, arutelud, haldusreformi temaatikat käsitlevad nõupidamised, väljasõiduseminarid, õppesõidud.

Rapla Keskraamatukogul kulus maakonna raamatukogude koolituseks 1600 eurot. Raamatukogutöötajate erialasesse täienduskoolitusse ei panustata piisavalt rahalisi vahendeid.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.

Raamatukogutöötajad on viinud läbi raamatukogutunde ja esinenud ajaloo- ja kirjandusülevaadetega.

Kodulugu ja paikkond: Anne Idvand, Mare Ülemaante, Õie Paaslepp

Meisterdamise töötoad: Pille Matt, Rita Merekivi, Katrin Grichin, Ingrid Teder

Kirjandusteemalised ettekanded, loengud: Pille Matt, Rita Merekivi, Kaja Tammar

Kokkuvõtted ja ülevaated tööst: Hele-Mai Truuts, Maie Kalmiste, Ede Talistu, Marje Laev, Õie Paaslepp

Esinemised õpilastele: Ingrid Teder, Kristel Murel, Kaja Tammar, Katrin Niklus

Leedu Vabariigi Anksčiai Rajooni Raamatukogus toimunud ümarlaua konverentsil „Rääkiv raamatukogu: spetsiaalsed objektid ja atraksioonid“: Tiina Talvet, Katrin Niklus, Õie Paaslepp

8 raamatukogutöötajat esinesid valla üritusel, kus anti üle 2015. ja 2016. aastal sündinud beebide vanematele raamat „Pisike puu“.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Üks töötaja asus sügisel õppima Tallinna Ülikooli magistriõppesse, infoteaduste erialale.

Üks töötaja õpib Eesti Rahvusraamatukogus kutsekoolitusel.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Meili Andreller - parim maaraamatukoguhoidja 2015: Rapla Keskraamatukogu tänukiri, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tänukiri ja Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupi aastapreemia, Vigala valla tänukiri

Malle Talvoja – Juuru valla kultuuripreemia

Krista Kaer – „Raamatukogude sõber 2016“

Rita Merekivi - „Kodutütarde hõbesõlega teeneterist“

Ilme Säde – Rapla Keskraamatukogu tänukiri

Hele-Mai Truuts – Raikküla valla tänukiri

Maie Kalmiste ja Kehtna raamatukogu – tunnustus „Aasta tegu 2016“ (Kehtna valla tunnustus)

Kehtna raamatukogu – Kehtna Vallavalitsuse tänukiri

Mai Sipelgas – Vigala valla tänukiri

Tiiu Talu - Kohila valla aukiri ja valla tänukiri

Merle Evisalu – Kohila valla tänukiri

Mariina Madisson - Kehtna Vallavalitsuse rinnamärk ning aukiri

Kohila raamatukogu – TÕN-i Raplamaa aasta raamatukogu nominent

Märjamaa Valla Raamatukogu – Aasta Raamatukogu tiitel Rapla maakonnas (ETKA Andras tunnustus)

Aili Erm – Rapla Vallavalitsuse tänukiri

Kristel Murel – Rapla Vallavalitsuse tänukiri

Urve Ellandi - Rapla Vallavalitsuse tänukiri

Kaja Tammar - Rapla Vallavalitsuse tänukiri

Vahur Abramson - Rapla valla kultuuriauhind Valla Vedur ja Aasta Õpiteo tiitel Rapla maakonnas (ETKA Andras tunnustus)

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine. Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht.

2016. aastal valmis Vigala valla Kivi-Vigala raamatukogu renoveerimise II etapp. Raamatukogu vanem osa renoveeriti, paigaldati põrandaküte ja viidi põrandad ühele tasapinnale, ehitati inva-WC ja arhiiviruum. Sisepääsu kohale paigaldati varikatus ja ehitati sisepääsu ette kaldtee ning rajati uus kõnnitee. Nüüd moodustab lasteaiahoone kahes tiivas paiknev raamatukogu ühtse kompleksi. Tingimused raamatukogu külastajatele ja töötajatele on suurepärased.

10 raamatukogu on oma asukoha ja ruumidega rahul. 2016. aastal tehti remonttöid 8 raamatukogus (akende vahetus, fassaad, maaküttele üleminek, küttesüsteemi uuendamine jne).

13 raamatukogu vajavad tingimuste parandamist (ruumide laiendamine, sanitaarremont, küttesüsteemide renoveerimine jne). 2016. aasta lõpul kolis Rapla Keskraamatukogu Alu haruraamatukogu avariipinnalt Alu Hariduskeskuse avaratesse renoveeritud ruumidesse.

Rapla Keskraamatukogul valmis raamatukogu peasissepääsu ümberehituse põhiprojekt. Rapla, Alu ja Hagudi raamatukogud said juurde uut mööblit. Mahukam oli Alu haruraamatukogu inventari uuendamine seoses renoveeritud ruumidega.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

12 maakonna raamatukogus on tagatud ja 19 raamatukogus ei ole tagatud juurdepääs liikumispuudega inimestele. Juurdepääs puudub Hageri, Hagudi, Haimre, Ingliste, Juuru, Järvakandi, Kaiu, Keava, Kuimetsa, Laukna, Purku, Raikküla, Sipa, Teenuse, Valgu, Valtu, Vana-Vigala ja Varbola raamatukogudes ning Rapla Keskraamatukogus. Rapla Keskraamatukogu peahoone esimesele korrusele saab koos abistajaga. Peasissepääsu ümberehitusprojektis on lahendatud kaldtee, mis vastab kehtivatele nõuetele.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

WiFi ühendus on kõikides maakonna raamatukogudes ja Kuusiku välisteeninduspunktis, puudub Kivi-Vigala välisteeninduspunktis. Lairiba interneti ühendus jõuab 2017. aastal 3 raamatukogusse.

Riistvara uuendati 9 raamatukogul (arvutid, printerid, kohaviidaprinter, WiFi tugijaamad).

Uusi arendusi ning täiendusi pakub raamatukogude info- ja kataloogisüsteem RIKS. Ilme Säde toob välja: "...muutusi ja parandusi on olnud aruandluses, peamoodulis kui ka lugejamoodulis. Mitmeid täiendusi on tehtud kataloogijatele. Hea „vidin“ on seegi, et RIKS kontrollib lugeja laenutusi kõikides raamatukogudes, kus ta on lugejaks. Antud juhul saan lugejale vajadusel meelde tuletada, et tal on teisele raamatukogule tagastamata teavikuid."

Kokkuvõtvalt nenditakse, et RIKS on toonud raamatukogutöösse palju uusi võimalusi, muutunud täpsemaks ning võtab kuulda raamatukogutöötajate ettepanekuid.

Maakonna raamatukogudes on internetiühendus tervikuna rahuldaval tasemel ja viimastel aastatel on jõudsalt uuendatud riistvara.

Riistvara vajab uuendamist Rapla Keskraamatukogus. Raamatukoguvõrgu ümberkorraldusega Rapla vallas jäi infotehnoloogia eelarve alarahastatuks.

3. Kogud (kogude komplekteerimine ja töötlemine)

2016 oli esimene aasta, mil maakond kasutas tervikuna RIKS-i. Tarkvara pakub palju võimalusi kogude kasutamise analüüsimiseks, teiste kogudega võrdlemiseks, mis toetab komplekteerimisel valikute tegemist, kordustrükkide hankimist ja vallasisest tellimuste kooskõlastamist.

Raplamaa rahvaraamatukogudesse osteti 2016. aastal teavikuid 202 551 euro eest. Teavikute ostmiseks kulus ühe elaniku kohta kokku 5,8 eurot, sama suur oli näitaja eelmisel aastal. Kohalikud omavalitsused eraldasid teavikute komplekteerimiseks 139 673 eurot (ca 4 eurot elaniku kohta), riik toetas 62 226 euroga (ca 1,8 eurot elaniku kohta), muudest allikatest saadi 652 eurot.

Inimesed pakuvad jätkuvalt kogudele teavikuid, mida neil enam vaja pole, valdavalt nõukogudeaegset kirjandust ja vanu ajakirju. Raamatukogud märgivad, et võtavad annetustena vastu vaid raamatukogule vajalikke teavikuid, väga oodatakse soovituslikku ilukirjandust õpilastele.

Uusi raamatuid ilmub väga palju ja mitmes aruandes oli välja toodud, et (raamatu tellimisel) juuresolev annotatsioon ei anna alati teavikust õiget või tõest informatsiooni. Paljud kirjutajad on märkinud, et suureks abiks komplekteerimisel on maakondlikel seminaridel toimuvad raamatututvustused, kus näidatakse valikut uemast teavikust ja osalejad saavad neid lehitseda ning (järel)tellida.

2016. aastal kulus Rapla Keskraamatukogus koos harukogudega teavikute ostuks 53 856 eurot, sellest 7404 perioodika, 45087 raamatute ja 1356 eurot auviste jaoks. Riigilt saadi 16 601 ja Rapla

vallalt 37 255 eurot. Komplekteerimissumma omavalitsuse poolt vähenes 4454 euro võrra, aga moodustas siiski 69% komplekteerimiskuludest.

3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Kivi-Vigala raamatukogu juhataja Meili Andreller: „Raamatukogu kogud on koostiselt universaalsed. Komplekteerimisel arvestatakse, et täiendust saaksid kõik liigid ja laadid ning oleks kaetud erinevate lugejagruppide huvid. Eelistatud on eesti autorite algupärandid ja erinevatel konkurssidel ning romaanivõistlustel auhinnatud ja äramärgitud tööd, Eesti riiki ja ajalugu käsitlevad teosed, laste- ja noorsookirjandus ning arvesse on võetud kultuuriministri ettekirjutusi.“ Raamatukogude juhid toovad välja, et eesmärgiks on mitmekesise tasakaalustatud fondi kujundamine ja ajakohasena säilitamine, väga oluline on järjepidevus. Kindlaks põhimõtteks on, et rahvaraamatukogust saaksid kõik lugejarühmad leida sobiva ja meelepärase teaviku. Ilme Säde Käru raamatukogust: „Arvestada tuleb ka reaalsel nõudlust, s.o. lugeja huvi uuema meelelahutuskirjanduse, elulugude, eneseabi ja alternatiivmeditsiini vastu.“ Kabala raamatukogu juhataja märgib, et praktiline on oodata ära raamatu ilmumine, tutvuda sellega raamatupoes, massimeedias, blogides, FB'is ja siis teavik järelkomplekteerida. Märgitakse, et paljudes uutes teatmeraamatutes on korduv info, seda näeb kõige paremini reaalsel teost käes hoides ja siis vajadusel järelkomplekteerida.

Traditsiooniliselt on mureks komplekteerimissummade ebapiisavus. Teavikute hinnad tõusevad, ajakirjandusväljaanded kallinevad. Raplamaale ostetud raamat maksis 2016. aastal keskmiselt 11,68 eurot. Toodi välja, et populaarsemate nimetuste puhul oleks vaja hankida mitu eksemplari, laenusjärjekorrad on pikad. Sama traditsiooniliselt märgitakse, et uute raamatute puhul ei aita ka RVL probleemi lahendada. RVL teenust kasutatakse väga aktiivselt, paljudele maakonna raamatukogudele oli 2016 kõigi aegade aktiivseim teistest kogudest raamatute laenutamise aasta.

Endiselt on e-teavikute osakaal komplekteerimises marginaalne. Kohila raamatukogu juhataja Kristiina Bender: „Tasuliste e-raamatute ostmiseks vajame riigi poolset tuge, eelkõige seaduste väljatöötamisel, et lihtsustada e-raamatute ostmist ja laenutamist. E-raamatute lugejate sihtgrupp juba kasutab teisi tasulisi teenuseid (nt Elisa raamat). Raamatukogul on olemas e-luger, kuid lugejate huvi selle vastu on olnud väike. Tutvustame e-lugeri raamatukogutundides. Täiskasvanud lugejad pole küsinud infot e-raamatute laenamise kohta.“ Maapiirkonna lugejad eelistavad paberile trükitud raamatut. Signe Mürkhain Valtu raamatukogust toob näite, et üks laps siiski luges soovituslikku kirjandust e-raamatuna.

Rapla Keskraamatukogu haruraamatukogude komplekteerimissummade arvestamist ja suures osas teavikute tellimist teostab Rapla. Tarkvaras on head võimalused saada ülevaadet teavikute kasutamise kohta, mis on abiks järelkomplekteerimisel ja kordustrukkide hankimisel.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Komplekteerimissummast 81,4% kulus raamatute ostmiseks. Raplamaa raamatukogudesse lisandus 2016. aastal 15 816 eksemplari raamatuid, seda on 473 võrra mullusest vähem. Hangitud raamatutest osteti 14 119 eksemplari ja annetuseks 1697 eksemplari. Lisandunud raamatutest moodustas 68% ilu- ja lastekirjandus.

Võõrkeelset raamatut hangiti 2016. aastal 436 eksemplari, millest 137 oli venekeelseid. Enamuse võõrkeelsest teavikust hangivad maakonna kolm suuremat raamatukogu Rapla, Kohila ja Märjamaa. Rapla Keskraamatukogusse osteti 3870 eksemplari raamatuid. 83,7% komplekteerimissummast kulus raamatutele. Ostetud raamatutest moodustas ilu- ja lastekirjandus 70,1%. Keskmise ostetud raamatu hind 2016. aastal oli 11.65, mis on 15 senti kõrgem kui kahel eelneval aastal. Annetuseks täiendati kogu 302 eksemplari raamatuga.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Rapla maakonda telliti perioodikat 35334 euro eest, raamatukogudesse osteti 739 aastakäiku ajakirju ja 203 ajalehti, annetuseks lisandus 147 ajakirjade ja 83 ajalehtede aastakäiku.

Kultuuriperioodikat osteti 3488 euro eest. Ajakirjandusväljaannetele kulus 17,5% komplekteerimissummast, laenutustest moodustasid perioodika laenutused 16,2%.

Probleeme tekitas perioodika tellimine. Eidapere raamatukogu juhataja Anne Idvand: „Komplekteerimiskulu vähenes ajakirjanduse tellimise arvelt, kuna tekkis segadus e-arvetekeskuses – osa arveid jäi tasumata ja see selgus alles 2017. aasta alguses.“ Uus OMNIVA e-tellimiskeskus polnud kasutajasõbralik, sealt tellimine oli keeruline näiteks seetõttu, et õigus üldse tellijaks saada käis läbi vallavalitsuse, tellida saavad ainult registrinumbriga RK-d, oli probleeme tellimisperioodi määramisega jne.

E-ajakirjandusväljaannete puhul märkis Kärü raamatukogu juhataja Ilme Säde muret säilitamisega: „Peab tegema valiku, milliseid perioodilisi väljaandeid pikemat aega või täies mahus säilitada. Reaalset ruumi riivil e-väljaanded küll ei võta, kuid kas on mõtet koormata programmi, kui aasta möödudes on need kõik Digaris vabalt kättesaadavad.“

Rapla Keskraamatukogusse osteti 130 aastakäiku ajakirju ja 37 ajalehti. Annetusena täienes kogu 39 aastakäigu ajakirjandusega. Ajakirjandusväljaanded kallinevad pidevalt ja kuna omavalitsus vähendas komplekteerimissummat, siis loobus Rapla Keskraamatukogu mitme vähe kasutamist leidnud ajakirja tellimisest.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

2016. aastal osteti Rapla maakonda 156 auvist, annetusena saadi 82 auvist. Auviste komplekteerimisega (ja laenutamisega) on mure, paljudes raamatukogudes puuduvad võimalused nende kasutamiseks. Kui audiaalteavike puhul on probleem lahenduse leidnud, siis kombineeritud auvistega/filmidega on lugu teine. Kärü raamatukogu aruandest saab lugeda, et lugejapoolne huvi on olemas - soovitakse laenutada raamatute põhjal tehtud filme, õpetajad otsivad pidevalt võimalusi tundide näitlikustamiseks. Raamatukogud, kus on võimalused videote vaatamiseks, kasutavad neid ürituste ja ettevõtmiste illustreerimiseks, mitmekesisemaks muutmiseks.

Populaarsust koguvad lauamängud, 2016. aastal hankisime 20 uut lauamängu, mida laenutatakse ka koju.

Rapla Keskraamatukogusse osteti 100 auvist ja 9 uut mängu. Ostetud eesti filmiklassikal puuduvad laenutuslitsentsid, mis piirab eesti kultuuri tarbimist.

3.2 Inventuurid, mahakandmised

Inventuuri viis 2016. aastal läbi 4 raamatukogu.

Maakonnas kustutati 16196 eksemplari raamatuid, 965 aastakäiku ajakirjandust ja 126 auvist. Sel aastal oli mahakandmine juurdetulekuga tasakaalus, raamatukogusid, mille kogust teavikuid ei kustutatud, polnud. Marje Laev Märjamaalt: „Mahakantud teavikuid püüame valikuliselt müüa soodsa hinnaga või pakume tasuta. Kogude korrastamine on pidev protsess. Et teha ruumi põhikogus, paigutati vähemkasutatavad ja dubletteksemplarid hoidlasse, kulunud ja lagunenuid teavikud vahetati võimalusel välja või kanti maha.“

Raamatukogus teavikute inventuuri läbi ei viidud.

Rapla Keskraamatukogust kustutati 2016. aastal 4091 eksemplari raamatuid ja 309 aastakäiku ajakirjandust.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Raamatukogudest on saanud kultuuriliste, hariduslike ja sotsiaalsete funktsioonidega kogukonnakeskused. Kehtna ja Valtu raamatukogu viisid läbi küsitluse lugejate rahulolu osas. Kehtna raamatukogu kokkuvõtet saab lugeda Maie Kalmiste artiklist „Suvi raamatuga (või ka ilma)“ Kehtna valla lehest „[Valla Vaatleja](#)“

Kolm raamatukogu toovad välja, et hästi on lugejate poolt vastu võetud raamatute tagastuskast. Kohila Raamatukogu lahtiolekuaegade muudatus on samuti parandanud raamatukoguteenuse kättesaadavust.

Rapla Keskraamatukogu töötajate suvine, kord nädalas asendamine harukogudes, võimaldas lugejatel kasutada kohaliku raamatukogu teenuseid põhitöötaja puhkuse ajal.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Lugejate kasutuses oli 2016. aastal 70 arvutitöökohta (eelmisel aastal 72). AIP-i kasutatakse aktiivsemalt seal, kus on kiire internet ja kaasaegne riistvara.

Raamatukogude aruannetest selgub, et AIP-i kasutamine täiskasvanute poolt on vähenenud (põhjuseks internetühendus kodudes, nutitelefonid, muud kaasaegsed võimalused ja elatustaseme tõus). Suurema osa kasutajatest moodustavad vanemad inimesed, kes vajavad juhendamist e-teenuste kasutamiseks. Lapsed kasutavad raamatukogus arvuteid vaba aja veetmiseks (videod, muusika kuulamine, suhtlusvõrgustik). Raamatukogudes on paber kandjal kättesaadavad valla volikogu ja vallavalitsuse istungite protokollid, otsused, määrused ja muud materjalid.

Rapla Keskraamatukogus registreeriti aasta jooksul 3062 AIP arvutite kasutamist. Keskmiselt moodustasid AIP-i külastajad 5% külastajate üldarvust. Rapla Keskraamatukogu lugemissaalis olid pidevalt külastajad, kes oma sülearvutiga töötasid raamatukogu WiFi võrgus.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused

Võrreldes 2015. aastaga vähenes maakonna elanike arv 64 võrra. Raplamaa elanikest kasutab raamatukogu teenuseid 37%. Jätkuvalt suureneb inimeste osakaal, kes ei laenuta teavikuid, vaid kasutavad raamatukogu muid teenuseid - internetti ja arvutit, loevad kohapeal ajalehti ja ajakirju, külastavad üritusi ja näituseid.

Raamatukogudes pakutakse üha rohkem tavapärasest erinevaid teenuseid ja raamatukoguhoidjad täidavad ülesandeid, mis ei ole seotud erialase raamatukogutööga. Anne Idvand Eidapere raamatukogust: „Siia kogutakse kokku Kehtna veevärgi ühisliitujate avaldused, jäetakse oma kotid hoiule, kui bussile minnakse, jäetakse sularaha kellelegi jne. Vanemate inimeste elektriarvete maksmine jm selline on täiesti tavaline asi väikeses raamatukogus.“ 9 raamatukogu on toonud välja, et organiseerivad teatrite ühiskülastusi, korraldavad ekskursioone, käsitööpäevi, juhendavad ringe. Hagudi, Kaiu, Lelle raamatukogud osutavad postiteenust. Külli Kahl Kaiu raamatukogust: „Alates 1. novembrist 2016. aastal töötab Kaiu raamatukogus raamatukogu lahtiolekuaegadel Kaiu postipunkt. Koostööleping on sõlmitud Omniva ja Kaiu valla vahel. Lepingust tulenevalt on mulle määratud töölepingu lisana lisatasu. Paari kuu töötamise tagajärjel võin öelda, et töökoormus on märgatavalt suurenenud, samuti on tulnud iseseisvalt omandada erinevaid postitöötaja oskusi.“ Raamatukoguhoidjad on mures, kuidas säilitada tasakaal raamatukogu põhitöö ja lisaülesannete, sealhulgas postiteenuse osutamise vahel ning leiavad, et lisandunud tööülesanded ei tohiks häirida ja takistada raamatukogu põhiteenuse osutamist.

Rapla Keskraamatukogu Hagudi haruraamatukogu osutab postiteenust oma piirkonna elanikele. Frantsiisileping on sõlmitud Rapla valla ja Eesti Posti vahel. Maret Aavik toob aruandes välja, et postipaki saaja teenindamiseks läheb aega 2-3 minutit, sest paki saajatel on tavaliselt kiire, kuid inimene, kes tuleb raamatukokku, varub selleks tavaliselt rohkem aega ja ta eeldab, et ka temale pühendatakse aega.

Aruannetest selgub, et Omniva postipunkti töö sisaldab palju muid tööülesandeid kui lihtsalt kliendi teenindamine ja raamatukoguhoidjate mure lisandunud ülesannete ja raamatukogu põhiteenuste osutamise osas on põhjendatud.

Kogukonna keskuse näitena toob Pille Matt Ingliste raamatukogust välja, et kord kuus käivad koos piirkonna eakad, kord nädalas on majas käsitööklubi. MTÜ Ingliste Arendusselts kohtub vastavalt vajadusele Ingliste raamatukogus ning kord kuus toimuvad külaaktiivi koosolekud. Külaürituste info käib läbi raamatukogu ja siin on hoiul piirkonna külade lipud. Mariina Madisson Lelle raamatukogust toob näite: „...kooskäimist alustas laste mänguväljaku ehituse algatusrühm“. Anne Idvand toob välja, et Eidapere raamatukogus on müügil Eidapere kooli ajalehed, Eidapere kooli brošüür, Kehtna valla aabits. 11 raamatukogus toimus kaasava eelarve hääletus - elanikud kaasati omavalitsuse eelarve koostamisse. 9 raamatukogus on kohtumispai kohalike MTÜ-de liikmete kokkusaamisteks, koosolekuteks ja nõupidamisteks.

Rapla Keskraamatukogus asub SA Eesti Draamateater „Piletimaailma“ müügipunkt.

Seega on raamatukogud oma füüsilise keskkonna ja erinevate teenustega kogukonnas ühistegevust soodustavad kohad, seda nii lugemiseks, kooskäimiseks, huvitegevuseks kui ka elukestvaks õppeks.

Tabel 5

Raamatu-kogu	Lugejad 2015	Lugejad 2016	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	13466	12824	-642
Sh keskk koos harukogudega	4378	3947	-431

Raamatu-kogu	Külastused 2015	Külastused 2016	Muutus (+-)	Virtuaal-külast. 2015	Virtuaal-külast. 2016	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	222659	214687	-7972	180800	167261	-13539
Sh keskkogu koos harukogudega	63215	55739	-7476	74736	49003	-25733

Raamatu-kogu	Laenut-d 2015	Laenut-d 2016	Muutus (+-)	Päringud* 2015	Päringud* 2016	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	323566	294766	-28800	10324	8328	-1996
Sh keskk koos harukogudega	92005	81488	-10517	2268	1363	-905

Ilme Säde: “ Raamatukogu külastuste ja laenutuste arv on võrreldes 2015. aastaga vähenenud. Eelkõige on see tingitud asjaolust, et lahtiolekupäevade arv on vähenenud 33 võrra.“ Kivi-Vigala raamatukogu: „Külastuste ja laenutuste arv vähenes, kuid selle tingis asjaolu, et raamatukogu oli remondi tõttu kolm kuud suletud.“ Rapla Keskraamatukogu Alu haruraamatukogu asus avariipinnal ja oli 2016. aastal pikemat aega suletud ja 80% kogust oli konserveeritud. 2016. aastal vähenes taas avatud päevade arv raamatukogudes – 67 võrra.

Suurimaks põhjuseks laenutuste tagasiminekus oli 2016. aastal oli teavikute juurdetuleku vähenemine. Aastatega on tõusnud nii perioodika kui raamatute hinnad, kuid teavikute komplekteerimissummad on muutumatud või suurenevad vähe. Tuuakse välja, et tellimata jääb hulgaliselt uudiskirjandust ning lugejad sõltuvad palju RVL teenusest. Valgu raamatukoguhoidja Ülle Ämarik tõdeb, et ka perioodika tellimine on keeruline. Summad on jäänud viimastel aastatel praktiliselt samaks, aga ajakirjandus kallineb iga aastaga, väheneb nimetuste arv, mida suudame tellida. Valikut teha on raske, aga perioodika lugejaskond on suur ja moodustab olulise osa laenutustest.

Rapla Keskraamatukogu teenuseid kasutas 42,4% teeninduspiirkonna elanikest. Laenutuste arv langes 13%. Võrreldes 2016. aasta ja 2014. aasta näitajajaid, näeme sarnasust, mis viitab stabiilsusele. 2016. aasta teenuste näitajate suur langus võrreldes 2015. aastaga võib peituda 2015. aastal toimunud üleminekus URRAM-ilt RIKS-ile.

Rapla Keskraamatukogus kokku langes virtuaalkülastuste arv 40%. Virtuaalkülastuste arv tõusis Alu ja Hagudi haruraamatukogudes.

Rapla Keskraamatukogu kodulehekülj töötab 2015. aastal vananenud sisuhaldustarkvaral ning sellega seoses oli probleeme turvalisusega. Oli palju nõ. ründeid, mis võisid tõsta kodulehe külastatavuse statistikat. 2016. aasta alguses vahetasime raamatukogu kodulehe sisuhaldustarkvara, millega võis kaasneda kodulehe statistilise näitaja vähenemine.

Infopäringud

2016. aastal registreeriti 8328 päringut (2015 10324).

Rapla valla raamatukogudes registreeriti infopäringuid kokku 1363, mis oli 40% vähem mullusest. Ühelt poolt on see tingitud olukorrast, et töötajad oma igapäevase töö juures unustavad päringud kirja panna. Teisalt leiavad inimesed info hõlpsasti taskus oleva nutiseadme abil. Rapla 473-st päringust 31,7% olid teemapäringud. Tarkvara võimaldab registreerida ka päringu sisu. Paljudel puhkudel on seda tehtud ja aruandes on välja toodud huvitavaid küsimusi, sh koduloolised päringud Rapla(maa) ajaloo ja isikute kohta; aga sooviti ka NLKP kongressil peetud kõne teksti, postiindekseid, materjali kasvuhoone ja sauna ehitamisest, eesti murretest, mürgistest taimedest jpm. Päringutele vastamisel on juhitud lugejate tähelepanu ka andmebaaside ja e-kataloogide kasutamise võimalustele.

4.3 RVL teenindus

Raamatukogudevaheline laenus kasvas 3110-lt 4183-le. Et RVL-i tehakse nii üle omavalitsuste kui ka üle maakonna piiride, on märkinud 18 raamatukogu.

Seega RVL-i osas teevad koostööd kõik raamatukogud, sõltumata sellest, millises omavalitsuses raamatukogu asub. RIKS-i RVL moodul on kasutajasõbralik, statistika on täpne ja usaldusväärne.

Rapla Keskraamatukogust laenati kokku 2576 teavikut ja Rapla Keskraamatukogu laenas teistelt 195 raamatut ja 27 e-dokumenti.

Rapla Keskraamatukogus on suureks tööõiguseks kujunenud vallasisene teavikuvahetus. Teavikute vahetust mõjutab töötajate omavaheline tihedam suhtlus ja majandussõidud haruraamatukogudesse.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

Rapla maakonna lugejatest moodustavad lapsed 26,9%, laste külastusi on 30% ja laenutusi 14,2%. Laste- ja noorteteeninduse näitajad on ootuspärased ja põhjendatavad. Maaraamatukogudest on saamas kohad, kus lapsed ja noored veedavad küll vaba aega, kuid üha vähem laenutavad raamatuid.

4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

Kuna riik eraldas 2016. aastaks täiendavalt raha laste- ja noortekirjanduse hankimiseks, pöörasime sellele tööõigule suuremat tähelepanu. Paljudes raamatukogudes moodustas laste- ja noortekirjandus rohkem kui kolmandiku lisandunud ilukirjandusest. Kehtna raamatukogu aruandest saab lugeda: „Laste- ja noorteraamatuid ilmub viimastel aastatel väga palju, püüame komplekteerida parima valiku, arvestades lugejate vanusegruppidega. Jälgime, et oleks esindatud kõik omamaised lastekirjanduse klassikute teosed ja nooremate autorite väärtraamatud, maailma lastekirjanduse tõlgetest absoluutne paremik. Usun, et parima osa suutsime komplekteerida, sest peaaegu 100% nendest raamatutest olid kas auhinnatud, ära märgitud või Lastekirjanduse Keskuse soovitatud.“ Koostöö koolide ja lasteaedadega toimib hästi, õpetajatega koostööd tehes vaadatakse läbi soovitusliku kirjanduse nimekirju ja laenutatakse raamatuid ettelugemiseks. Külli Kahl Kaiu raamatukogust kirjutab, et kuna raamatukogu teeninduspiirkonnas on kool ja lasteaed, siis erilise tähelepanuga jälgib ja tellib uut lastekirjandust, esmalt uut eesti- ja seejärel tõlkekirjandust. Õpetajad reageerivad aktiivselt maakondlikul ja riiklikul tasemel korraldatud kirjanduslikele üritustele – ettelugemise võistlus, Netikirjariin, üleriigiline kirjanduslik mälumäng. Väga tihti vajaksid raamatukogud laste- ja noorteraamatuid suuremas eksemplaarsuses. Hangime küll olulisema osa ilmuvast lastekirjandusest, kuid uusi nimetusi ilmub palju ja väiksematesse kogudesse ostes valitakse hoolega, mida tellida. Uute raamatute puudus annab tunda eriti siis, kui lastele mõeldud programmides või üritustel on vaja kõigil osalejatel samal ajal lugeda teatud kindlaid raamatuid, mida raamatukogus pole või on üks eksemplar.

Rapla Keskraamatukogu ostab ilmuvast lastekirjandusest ühe eksemplari keskkogule, kuid haruraamatukogudesse ei ole võimalik tellida kõiki nimetusi. Näide Hagudi haruraamatukogu aruandest: „Nukitsa konkursi ajal on keeruline valida parimat, kui väga suurt osa pole lapsed näinudki“.

Rahaliste vahendite nappus lasteraamatute komplekteerimiseks komplitseerib ürituste korraldamist.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Rmtk	Lug-d 2015	Lug-d 2016	Muutus (+/-)	Külast-d 2015	Külast-d 2016	Muutus (+/-)	Laenut 2015	Laenut 2016	Muutus (+/-)
Linna/maak. Rmtk	3528	3451	-77	63253	64509	+1256	42819	39706	-3113
Sh keskk koos harurmtk-dega	898	797	-101	13215	12134	-1081	9100	8486	-614

Hindame maakonna lastetööd rahuldavaks. Tulemusi on mõjutanud jätkuvalt projekt „Suvelugemine” ja aktiivne osavõtt maakondlikest ning vabariiklikest ettevõtmistest.

Oluline on lastepärase **füüsilise keskkonna** loomine. Inglise raamatukogu direktor Pille Matt kirjutab: „Lastenurk on täielikult uuenenud, loodud on „lugemispesa” ja aegunud riulid on uute vastu vahetatud. Lastenurgas on lauamänge, värviraamatuid, koomikseid jne”. Kehtna ilusas ja uues raamatukogus on nüüd õhku, valgust ja värve, kuid oodatud ja loodetud lugejate tõusu veel ei ole olnud. Kivi-Vigala raamatukogu lastealal sisustati lugemisnurk vaiba ja padjaga. Eidaperes aitab head õhkkonda luua laavalamp. Võimalusel soetatakse uusi populaarseid lauamänge, vahendeid joonistamiseks ja meisterdamiseks. Märjamaa lastekogus pandi lastele üles stend „Soovita raamat sõbrale“, mida lapsed ise täidavad ja samas loevad, mida sõbrad on soovitanud.

Lastetöö on aktiivsem raamatukogudes, mille teeninduspiirkonnas on kool, lasteaed. Hagudis tõusis üle mitme aasta õpilaste arv koolis, see kajastub raamatukogu kasutamise arvnäitajates. Kodila raamatukogus on laste arv koolis vähenenud ja seda on näha töönäitajates. Märjamaal avati 2016. aastal noortekeskus raamatukogu kõrval ning see on mõjutanud laste poolt raamatukogu kasutamist. Laukna raamatukogu kiidab paremat koostööd lasteaia uue personaliga.

Kohila raamatukogus tõusid kõik lastetöö näitajad. Raamatukogu ajaveeb on lastepärane ja seda uuendatakse tihti. Tehakse järjepidevat koostööd koolide ja lasteaia ning laste arvu vähenemist pole karta, sest ainukesena maakonnas suurenes Kohila valla elanike arv 149 võrra.

Rapla Keskraamatukogus muudeti laste ja noorte raamatukogus viibimise tingimused hubasemaks. Lastealale õmmeldi värvirõõmus telk, osteti kott-toolid, paigaldati joonistustahvel. Noortele kujundati omaette väike ala, kuhu osteti diivan.

2017. aasta alguses avati Alu haruraamatukogu uutes ruumides, mis peaks mõjutama positiivses suunas lasteteeninduse näitajaid.

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Lasteaiad, koolid, noortekeskused, rahva- ja kultuurimajad on raamatukogude peamised koostööpartnerid.

Raamatukogutundide läbiviimine, uute raamatute tutvustamine, emakeele-, ettelugemis- ja valla kirjanduspäevade, teemapäevade, rahvakalendri tähtpäevade, viktoriinide, konkursside, töötubade ja muinasjutuõhtute läbiviimine, näituste väljapanemine, kirjanikega koostumiste korraldamine, raamatukogu andmebaaside ja programmide tutvustamine - see on raamatukogutöötaja igapäevane töö.

Rita Merekivi Järvakandi raamatukogust leiab, et laste puhul mõjutab lugemist suuresti oskuslik soovitamise ja raamatu meeldivaks tegemine. Negatiivset mõju laste lugemisele avaldab kahtlemata vanemate eeskuju ja interaktiivse keskkonna pealetung. Eleri Vilumets Kuimetsaa

raamatukogust ütleb: "Üha enam on põhikooli kohustuslik kirjandus siiski vabalt või kindlast hulgast raamatutest valitav, mis võimaldab individuaalset lähenemist. Tunnen vastutust leida nii eale kui ka maitsele sobiv raamat. Loodan, et see toob nad raamatukokku jälle tagasi või tekitab vähemalt lugemishuvi." Ilme Säde Kärust lisab: „Kõige paremini saab raamatukogutöötaja pakkuda raamatut, kui ta ise on selle läbi lugenud. Õppides tundma oma lugejaskonda ja hästi tundes kirjandust, saame õige raamatu viia kokku õigel ajal õige lugejaga. Kooliõpilaste hulgas on õpetaja soovitusel vaieldamatu autoriteet. Meie lugejate seas on lapsi, kes hoolitsevad oma perekonna lugemisvara eest. Jätkuvalt on vajalik lugemisharjumuste kujundamine ja lugemist soosiva õhustiku loomine". Vahastu töötaja Irma Robam kirjutab: „Laste lugemishuvi ja raamatukogu külastamine sõltub kodusest eeskujust ja prioriteetidest."

Suvelugemise projekt on heaks lugemisharjumuse kujundajaks. Raplas võttis projektist osa 78 last. Talvist koolivaheaega sisustati mitme üritusega. Tublisid raamatulugejaid käidi kooliaasta lõpu- ja jõuluaktustel koolides tänamas ja tunnustamas.

Vähemalt kaks korda aastas vaadatakse haiglas asuva raamatukarusselli seisukord üle, lisatakse uued väljaanded ja eemaldatakse katkised.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused: ülevaade, millised olid põhiteemad ja millised suuremad üritused. LISA

Osalemine programmis „Suvelugemine 2016“ andis osavõtnud 14 raamatukogu jaoks tõhusa panuse laste lugemisharjumuste kujundamisel ja arendamisel. Lõpupeo korraldas Kohila raamatukogu. Seekord esinesid Grete Paia ja munstkunstnik Fred-Erik Johanson. Pidu lõppes ühise tordisöömisega. Lapsi tunnustati aukirjade ja raamatutega.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse korraldatud ettelugemisvõistluse teema oli „Meri raamatulugudes“. Kohaliku võistulugemise parima ettelugeja tiitli pälvis Märjamaa Gümnaasiumi õpilane Karmen Viirsalu, kes esindas Raplamaad üle-eestilisel võistulugemisel. Maakondliku võistulugemise korraldasid Rapla keskraamatukogu töötajad.

Kolmandat hooaega korraldavad Rapla Keskraamatukogu töötajad maakonna põhikoolide õpilastele internetipõhist kirjanduslikku mälumängu Netikirjariin. 2016. aastal valmis koduse ülesandena reklaamvideo oma raamatukogust. Raamatukogud on valminud tööd autorite nõusolekul veebikeskkonda üles pannud. Keskraamatukogu kodulehel on üleval Rapla Ühisgümnaasiumi koolipoiste tehtud [video](#). Mängus osales 23 võistkonda 12 koolist. Kohalikud raamatukogud abistasid õpilasi vajaliku raamatu hankimisel, juhendasid andmebaaside kasutamist ning aitasid teha videoreklaamklippi raamatukogule. Edukaim oli žürii otsusel Valgu kooli võistkond.

Kirjanikega kohtumisi toimus kaheksas raamatukogus. Seda tööloiku peetakse lastele väga vajalikuks, kasulikuks ja huvi tekitavaks. Lastega kohtusid Reeli Reinaus, Ilmar Tomusk, Heli Künnapas, Tea Lall, Aidi Vallik, Mika Keränen, Contra, Ketlin Priilinn, Indrek Koff. Meeleolukas kohtumine oli Kehtna ja Kohila lastel, kus olid külas Marko Kaldur ja tema samojeedi koer Tähekiir. Kohila Gümnaasiumi vanemale astmele toimus luulehommik kirjanike Jan Kausi ja Jaan Maliniga ning 7. ja 8. klasside õpilastel oli põnev kohtumine Antarktika uurija Enn Kaupiga. Märjamaa laste ja nende vanematega käis kohtumas Evelin Ilves, teemaks tervislik toitumine.

Merekultuuriaastat tähistati mitmekesiste mereteemaliste näituste ja ettevõtmistega: Kehtnas näitus lastele „Mus voolab meremehe verd, ma täitsa vahvalt sõidan merd“, Kohilas valla lasteaiaste töödest kunstinäitus „Meri“ ja merineitsite meisterdamine Kohila Mõisakooli õpilastega, Vana-Vigalas väljapanek „Näoga mere poole“. Märjamaal kohtus õpilastega meremees Ivo Tiits ning toimus Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli laste merekultuuriaasta näituse pidulik avamine ja eksponeeriti näitust aveART „Saviga merelugude poole“, mille autoriteks olid algklassilaste saviringi õpilased.

Ettevõtmist „Õõ raamatukogus“ korraldatakse Hageri, Kaiu, Kuimetsa ja Järvakandi raamatukogudes. „Vahvaks traditsiooniks on kujunemas „Õõ raamatukogus“, mis toimub sügisel, viimasel õhtul enne koolivaheaega. Ettevõtmine on mõeldud esimese kuni kolmanda klassi

õpilastele. Üritus on ligi 16-tunnine ja sisaldab mängu, vahvat külalist, lugemist ja raamatukogu-und,” kommenteerib Rita Merekivi Järvakandi raamatukogust.

Traditsiooniliselt jätkusid Kehtna valla kirjanduspäevad sisukate kohtumistega ning laupäevased jutuhommikud Kohilas eelkooliealistele lastele ja algklassiõpilastele, mil loetakse või jutustatakse lastele lugu ja hiljem toimub käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine). Omanäoline ettevõtmine „Mängime kino” on populaarsust kogunud Purku raamatukogu juhataja Rael Padjuse eestvõtmisel Raikküla vallas.

Heljo Männi, Ira Lemberi, Jaan Rannapi, Olivia Saare, Uno Leiese, Helle Laasi, Kerttu Soansi, Katrin Reimuse loomingut tutvustati erinevate raamatunäituste, väljapanekute ja üritustega 21-s raamatukogus.

Kohila raamatukogu lasteosakonnas eksponeeriti Soome Instituudi „Muuminäitus“, kus „anti ülevaade Tove Janssoni elust, loeti katkendeid raamatutest, vaadati põnevat näitust ja muumi-multifilmi, joonistati muumisid, tehti ristsõnu.” Kohila, Kehtna ja Rapla lapsed külastasid Soome Vaara teatritruppi teatrietendusega „Valepidimaa”. Märjamaa lasteaiälapsed ja kooliõpilased külastasid ühiselt raamatukogu suuremahulisi näitusi „Muuminäitus“, „Eesti aabitsa lugu“, „Ehted, sepised ja metallvormid“. Viimatinimetatu raames toimus töötuba, kus osalesid põhikooli õpilased.

Uudne nukuetendus oli Laukna raamatukogus: „Nukuetenduse jaoks sai iga laps endale ühe tegelase põhjal mänguasja, millega ta etteloetu põhjal oma rolli mängis. Selline kaasamängimine meeldis lastele ja seda formaati saab edaspidigi kasutada.”

Maaraamatukogude töötajatel on oluline roll kanda kogukonna tegemistes. Raamatukogude lasteüritused on muutunud sisukamaks ja eriilmelisemaks.

Ühe töötajaga ja väikese koosseisuga raamatukogudes on lasteürituste korraldamine töömahukas ja neid tehakse vähe.

Rapla Keskraamatukogu 111-st üritusest olid 2/3 lasteüritused. Maakondlike lasteürituste korraldamise koordineerimisel on keskraamatukogul oluline roll.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 7

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus	568	2	91

Koduteenindust osutab maakonnas 16 raamatukogu ja teenuseks on teavikute laenutamine ning IT-alane nõustamine. Keskmiselt teenindati kodus lugejat 6 korda. Kasutajateks on vanemad liikumisraskustega inimesed. Koduteenindust tehakse koostöös valla sotsiaaltöötajaga ja vabatahtlike abil.

Rapla Keskraamatukogu haruraamatukogud pakkusid koduteenust 74 korral, laenutati 274 raamatut 11 lugejale.

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Hageri hooldekodu	7	91
Kaiu hooldekodu		
Kuuda hooldekodu		
Rapla Hooldekeskus		

Hageri, Kaiu, Kuimetsa ja Teenuse raamatukogude töötajad käisid esinemas hooldekodudes ettelugemispäeval.

Rapla Keskraamatukogu ja Rapla Hooldekeskus taastasid sügisel vahepeal katkenud koostöö. Külliki Leinpere käis hooldekeskuses ette lugemas ja raamatutest vestlemas 4 korral, kuulamas oli 44 hoolealust.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Raamatukogud on muutumas informatsioonikeskustest kultuurikeskusteks. Raamatukogud pakuvad oma tegevusega kogukonnale mitmesuguseid valikuvõimalusi.

4.6.1 Kohalikul tasandil

Vabaaja võimalusi pakkuv

2016. aastal korraldati maakonna raamatukogudes 462 üritust (2015 426) ja osalejaid oli 13265 (2015 10374). Arvukalt toimus merekultuuriaastaga seotud ettevõtmisi ja A.H. Tammsaarele pühendatud üritusi.

Näiteid. Kohila raamatukogu: Üleriigilistel raamatukogupäevadel oktoobrikuus korraldasime teist aastat järjest raamatukogus luule- ja muusikakohviku. Tänavu olid esinejateks kaks eripalgelist loojat - 70. sünnipäeva tähistanud luuletaja Virve Osila ja noor Raplast pärit muusik Mick Pedaja. Märjamaa Valla Raamatukogus toimusid raamatute esitlused ja huvitavad kohtumised kirjanike ja poliitikutega: Vilja Savisaar „Vilja teine elu“ (koos K. Muuliga), Riina Raudsik „Energiakriis, keha häirekell“, Jaanus Ermann „Kummuli käänatud kuu“. Oma raamatuid käisid tutvustamas Mikk Sarv "Kuu" ja Kristel Vilbaste "Eesti allikad" ning Ahto Kaasik "Põlised pühapaigad: oleme hiierahvas". Lugejatega kohtusid kirjanikud Indrek Koff, Ilmar Tomusk, Mika Keränen ning poliitikud Andres Ammas ja Tunne Kelam. Toimus mälu treener Tauri Tallermäe koolitusõhtu "Juhi tähelepanu". Mälukoolitaja Toomas Õunap tutvustas mälu tugevdamiseks erinevaid tehnikaid Teenuse haruraamatukogus. Laukna haruraamatukogus kohtusid merekultuuriaasta raames lugejatega laevamehhaanik Hindrik Vahter ja Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur, regilaulude uurija Mari Sarv.

Aasta jooksul oli Raplas 9 raamatuesitlust, neist 5 koduloolistele raamatutele: „Rapla inimesed“, „Putukafriigi päevaraamat“, „Raplamaa – teede ristumise paik“, „2017. aasta pärimuskultuuri ja korvpalli kalender“, „Lendur“, „Vilja teine elu“, „Punane Mata Hari“, „Laulan laevataie“ ja „Põlised pühapaigad“. Raamatu „Lendur“ esitlusel osales palju külalisi, kes muidu leiavad tee raamatukokku harva.

Jätkusid suvised luulelõunad. Oma luuletusi lugesid Reeli Reinaus, Enn Vetemaa, Ly Seppel, Paul-Eerik Rummo ja Viiu Härm.

Emakeele päeva puhul esinesid Anu Lambi üliõpilased EMTA lavakunstikoolist etendusega „Sõnad, sõnad, sõnad“. Raamatukogupäevade ajal teenindas tuntud inimesena lugejaid vallavanem Kalle Toomet. Kirjandustuuri „Sõnaränd“ raames kohtusid lugejatega Kai-Mai Olbri, Janika Kronberg ja Olev Remsu.

Huvitavad kunstinäitused olid Moyo Eivase „Saiatagused“, Eve Selisaare „Nõelutud nõud“, „Sillamäe linn ja inimesed“, Külliki Järvila „Kroonitud pead“, Stanislav Antipovi „Soome-ugri muusikamaailm pildis“, „Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli lõputööd“, „Ülenädalased saviteod“, perekond Hielo „Üks pere, kaks hobi, Jüri Taltsi „Pildilood“.

Näituste avamisel on palju külastajaid, kes tavapäraseid raamatukoguteenuseid ei kasuta.

Raamatukogutöötajad tõdevad, et inimestel on taas tekkinud huvi klassika vastu, lugema ärgitavad kirjanike juubelid, teoste ilmumise tähtpäevad, nähtud filmid ja meediakajastused.

Kohalikku pärandit jäädvustav

11 raamatukogu märgivad, et kogudesse on lisandunud vanu fotosid ja muid materjale, mis on antud raamatukogu omandisse. Kohaliku pärandi jäädvustamiseks on 28 raamatukogus sisse seatud koduloonurk, kuhu talletatakse kõik kogukonna ühistegevuse jäädvustused (näit. pildimaterjal, sündmuste kuulutused), kogukonna liikmete ja ühenduste saavutused (sädeinimeste auhinnad, aasta küla taiesed, vabatahtlike tuletõrjujate auhinnad jms).

Näiteid. Käru raamatukogu tegi koostööd MTÜ Käru Heade Tegude Muuseumi juhtide Aljona Suržikova ja Sergei Trofimoviga, esitati taotlus „Eesti Lood“ tõsielufilmide konkursile, et kajastada Kerro pereklubi tegemisi. Projekt sai rahastuse ning film valmib 2017. aasta sügiseks. Raamatukogu jäädvustas Käru naisrahvatantsurühma tegevuse <http://naksakad.blogspot.com.ee/>.

Maie Kalmiste: „Kehtna vald korraldas 2016. aastal Rapla Kihelkonnapäevad ja Kehtna mõisapäeva, mis toimusid 22.-24. juulil. Kehtna raamatukogu koostas ja eksponeeris seal 2 näitust –

„Kehtna kirjanduses“ ning „Käbid ja kännud“ (Rummode suguvõsast).

Rapla valla juubeliüritusi alustati keskraamatukogus Armar Paidla koostatud raamatu „Rapla inimesed“ esitlusega. Rapla valla juubeliüritused lõppesid keskraamatukogu korraldatud ajalookonverentsiga „775 aastat Rapla esmamainimisest, 125 aastat Rapla valda“ 27. oktoobril Rapla Kultuurikeskuses. Ajalookonverentsi materjalid ja valik raamatukogusündmuse salvestati DVD-le „Kilde Rapla Keskraamatukogu tegemistest“. [Ajalookonverents](#) on järelvaatamiseks kodulehel.

2016. aastal lisandus koduloo rubriiki [4 uut virtuaalnäitust](#):

„Ajarännak Rapla vallas“ - valmis oktoobrikuus toimunud ajalookonverentsiks, „Ermi Littoveri eksliibrised“, „Rapla muutuv asjas – pildistanud Ülo Lohk“, „Rapla muutuv asjas – pildistanud Margus Enna“.

Täiendati rubriike Tähtpäevakalender 2016, [Kodulooväljaanded 2016](#) ja [Raplamaa kirjarahvas](#).

Rapla Keskraamatukogu bibliograaf osales maavalitsuse korraldatava Raplamaa õpilaste kodu-uurimistöde hindamise komisjoni töös.

Elukestvat õpet toetav

Kasvanud on raamatukogu kui elukestvat õpet pakuva institutsiooni tähtsus kogukonnas. Täiskasvanud Õppija Nädala (TÕN) raames tehti raamatukogudes 18 üritust. Tegutsesid mitmesugused õpitoad, kuulati loenguid ja õpikogemusi jagasid täiskasvanud õppijad. Kohila raamatukogus oli I poolaastal avatud 1-2 korda kuus Swedbanki nõustamisteenus.

Maakonna tasandil. Maakonnaraamatukogu roll koostöö koordineerimisel

2016. aastal juhendati ja nõustati Rapla Keskraamatukogu poolt raamatukogusid kohtadel 31 korral (lahtiolekuajad, RVL, projekt “Suveraamat 2016”, raamatukogutarkvara RIKS, statistika kogumine, teavikute kustutamine, töö koguga, inventuuride juhendamine). Rapla Keskraamatukogu koordineerib Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja ülemaakondlikke projekte.

Viisime läbi kolm piirkondlikku nõupidamist haldusreformi teemadel Kärü, Raikküla, Kaiu omavalitsustes (raamatukogude struktuur, töötasud, teavikute komplekteerimissummad jne).

Ilme Säde Kärü raamatukogust teeb kokkuvõtte: „Keskraamatukogu on maakonna raamatukogude jaoks eelkõige komplekteerimis- ja täiendkoolituskeskus. Tööalaste probleemide korral on alati võimalik nõu küsida. Komplekteerimisosakond vahendab uute teavikute saabumist raamatukokku, tullakse appi aegunud-ülearuseid raamatuid riulist välja sorteerima. Kataloogija aitab, kui annetatud teavikutele on vaja koostada kirjeid, sisestada kataloogi koduloolisi käsikirju või muud materjali. IT-alaste küsimustega saab pöörduda vastava töötaja poole. RVL tellimused komplekteeritakse ja vormistatakse keskraamatukogu töötajate poolt.“

4.6.2 riiklikul tasandil

2016. aastal jätkasime tulemuslikku koostööd ETKA Andrasega. 18. mail viidi Andrase eestvõtmisel läbi teabepäev raamatukoguhoidjatele (koolitaja Jaanus Kangur). 26 maakonna raamatukogu osales pilootkampaanias „Õppimisvõimaluste infootsingu toetamine“. Koostöö maakonna koordinaatori Ivi Sarkiga on olnud järjepidev.

Eesti Lastekirjanduse Keskus koostöös Kultuuriministeeriumiga on välja andnud raamatu „Pisike puu“, mida omavalitsused koostöös raamatukogudega jagavad. 10 raamatukogu osaleb Eesti Lastekirjanduse Keskuse projektis "Aitan lapsi raamatute juurde".

Aastaid on toiminud koostöö Eesti Kirjanike Liidu ja Maire Liivametsaga kirjanike tuuri Sõnaränd läbiviimisel maakonnas.

Traditsioonilistes koostöövormides jätkus töö ERÜ ja Rahvusraamatukoguga.

Rapla Keskraamatukogu tegi koostööd Lääne maakonna Taebla raamatukoguga, kelle vahendusel tuli Raplasse esinema looduslike pühapaikade ja rahvapärimuse uurija ning tutvustaja Ahto Kaasik. Maakonna piire ületav oli koostöö Sillamäe raamatukoguga. Sillamäe inimesed olid Raplas ja käisid külas Kehtna raamatukogus. Meeleolukal õhtul tutvustasid Sillamäe linna raamatukoguhoidjad eesti keeles oma värskete meretuulte linna ja avasid fotonäituse „Sillamäe linn ja inimesed“. Sillamäe

linna Raamatukogu poolt eelnevalt meile saadetud fotod raamis ja näituse kujundas Rapla Keskraamatukogu kunstnik Vahur Abramson. Rapla delegatsioon oli sügisel Sillamäel, kus praktiseeriti vene keelt.

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Kohila raamatukogu tegi koostööd Soome Instituudiga (rändnäitus „Muuminäitus“). Raamatukogu külastasid Austria Suursaatkonna ja Ameerika Ühendriikide Saatkonna esindajad. Järgmisel aastal on plaanis eksponeerida raamatukogus nende saatkondade vahendatud näitusi.

Juuni algul tegi Soome teatritrupp Vaara kolm esinemist Rapla maakonnas, esineti Kehtnas, Kohilas ja Raplas. Mängiti eesti keeles lasteetendust „Valepidimaa“. Maakondlik kordineerimine toimus Rapla keskraamatukogust koostöös Tallinna Keskraamatukoguga.

Koostöös Soome Vabariigi kodaniku Seppo Tuomiga sai Raplas näha rahvusvahelist fotonäitust „Lüüdidest ja Lüüdimaast“. Lüüdid on kaduv soome-ugri rahvakild Karjalas.

Kolmepoolse koostöökokkuleppe raames osalesid Rapla Keskraamatukogu töötajad Leedu Vabariigis Ankščiai Rajooni Raamatukogus toimunud konverentsil „Rääkiv raamatukogu: spetsiaalsed objektid ja atraktsioonid“. Arutati x-, y- ja z-generatsioonide erinevusi ja nende vajadusi raamatukogu lugejatena ja töötajatena.

Peamised koostööpartnerid on maakonna ajaleht Raplammaa Sõnumid ja valdade lehed, kus ilmus artikleid ja sõnumeid raamatukogude tegevusest 56 korral.

Maakonna raamatukoguhoidjad nimetasid aasta „Raamatukogude sõbraks“ kirjastuse Varrak peatoimetaja Krista Kaera, kes on aastate jooksul esinenud seminaridel ja tutvustanud maailmakirjanduses toimuvat.

Raamatukogud on heade koostööpartneritena välja toonud OÜ Deltmar programmeerija Meelis Lilboki, arvutiõpitaaja Peeter Linnamäe, Raplammaa portaali www.raplamaa.ee, Eesti Lastekirjanduse Keskus ja Anneli Kengsepp, Maarika Lips, Armar Paidla.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

2016. aastal tehti individuaalkoolitust maakonna raamatukogudes 749 inimesele (2015 807) ja rühmakoolitustel osales 2016. aastal 2561 inimest (2015 2684).

Kasutajakoolitus toimib paremini nendes raamatukogudes, kus on head tingimused: füüsiline keskkond, kiire internet, kaasaegne riistvara. Individuaalkoolitusteks on enamasti külastajate juhendamised ja õpetamised internetiteenuste kasutamisel, lisandunud on kaasaegsete nutiseadmete kasutamise nõustamised. Irma Robam Vahastu raamatukogust: „...nutiseadmed ja IT-valdkond on vanemaeliste probleemiks ning raamatukokku tulles võetakse oma murettekitav mobiiltelefon või sülearvuti kaasa. Üheskoos lahendame probleemi ning omalt poolt püüan anda kaasa mõned kasulikud näpunäited.“

Rühmakoolituste alla kuuluvad ekskursioonid raamatukokku, raamatukogutunnid. Kui individuaalkoolitust vajav inimene on üldjuhul vanem klient, siis rühmakoolitused on suunatud lastele ja õpilastele (raamatukogutunnid lasteaialastele ja algklasside/põhikoolide õpilastele). Õpetatakse teavikute otsimist referaatide jaoks, andmebaaside, teatmeteoste ja raamatukoguteenuste kasutamist. Kohila raamatukogu märgib, et majas tehti ekskursioon töötukassa koolitusgrupile. Märjamaa Valla Raamatukogu on koolitusi läbi viinud koostöös Sillaotsa Talumuuseumiga ja Viljandi Kultuuriakadeemiaga. Raamatukogude poolt pakutavad koolitused on eri tasemel ja raamatukoguhoidjad eri võimekusega.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Peamised kanalid raamatukoguteenuste tutvustamiseks on:

- veebikeskkonnas ajaveebi või kodulehe kaudu
- sotsiaalmeedia keskkonnas Facebook
- KOV-i veebilehel
- KOV-i kord kuu jooksul ilmuvas ajalehes
- raamatukogus kohapeal ja infotahvlitel

31 üldkasutatavast raamatukogust on koduleht või ajaveeb 29-l.

Meili Andreller Kivi-Vigala raamatukogust teeb kokkuvõtte: "...tutvustame uusi raamatuid ja reklaamime üritusi, näitusi valla lehes, raamatukogu blogis ja Facebookis. Kõige tõhusamalt toimib suuline reklaam. Virtuaalkülastuste arv on mitmekordistunud ja see näitab, et kasutajad on raamatukogu Facebooki lehe omaks võtnud ja külastavad seda agaralt."

Kristiina Bender Kohila raamatukogust: "Reklaamime raamatukogus toimuvaid üritusi ja näitusi raamatukogu ajaveebis ja FB lehel ning valla ajalehes. Trükime kindlasti ka paber kandjal reklaamkuulutusi, mida jagame raamatukogus kohapeal ja riputame üles teadetetahvlile."

Interaktiivseid teenuseid, mis hõlbustavad teabe vahendamist kasutajate ja raamatukogu vahel või on mõeldud raamatukogusiseseks kasutuseks registreeriti 73. Sotsiaalmeedia kanalitest kasutatakse enim Facebook'i lugejatele info jagamiseks kui ka suhtlemiseks teiste raamatukoguhoidjatega ja RIKS-i arendajaga. Raamatukoguhoidjad kurdavad: „...igapäevatöö kõrvalt jääb aega napiks, et toimetada, kirjutada ja jagada atraktiivseid blogipostitusi; pildistada, töödelda ja üles laadida veebialbumeid."

Kohila raamatukogul on oma visiitkaart, eesti- ja ingliskeelne raamatukoguteenuseid tutvustav voldik ja järjehoidjad. Lepatriinujärjehoidja on lastepärane ja punasetriibuline järjehoidja mõeldud täiskasvanud külastajale."

Pille Matt: „2016. aastal hakati koostama raamatut Ingliste külast. Kokkusaamised ja infovahetus käib läbi raamatukogu, arhiivimaterjalid on hoiul raamatukogus."

Rapla Keskraamatukogu kodulehel <http://www.raplakrk.ee> ilmub uus reklaam raamatukogus toimuvatest üritustest ja täiendatakse pidevalt koduloorubriiki. Aasta kokkuvõtteks valmib üritustest valikuline [pildiline kokkuvõte](#).

Facebookis leiavad kajastamist raamatukogu näitused ja sündmused. Lasteüritusi „Loe ja meisterda“ ning „Muinasjutt mudilastele“ kajastab Facebookis lastetöötaja Ingrid Teder.

Kohalikes lehtedes ilmus 35 artiklit keskraamatukogu tegemiste kohta.

Raamatukoguhoidja Kristel Mureli kirjutatud artiklid ilmusid 2016. aasta Nukitsas - „Internet+kirjandus+viktoriin=netikirjariin“ ja ajakirjas Raamatukogu nr. 6 - „Eesti lasteraamatukoguhoidjad said kokku Viljandis”.

Kodila haruraamatukogu kajastas külaelul blogis <http://sites.google.com/site/kodilaraamatukogu>.

Suuremaid sündmusi raamatukogudes toimuvast propageeritakse Raplamaa infoportaali www.raplamaa.ee kaudu.

Raamatukogu tellis kinkimiseks uue kujundusega asutuse logoga keraamilised meened Helle Kruusilt.

4.9 Andmebaasid

Kõik maakonna raamatukogud töötavad programmiga RIKS. Programm töötab tõrgeteta ja uueneb järjepidevalt. Raamatukogu kasutajad on programmi omaks võtnud ning teavikuid otsitakse üle maakonna, raamatukogudevaheline laenus on kasvanud. Tihedat kasutamist leiab e-teeninduses teavikute reserveerimine.

Lugejaprogrammi RIKS link on leitav raamatukogude veebilehtedelt. Samas kohas on programmi lisamooduli link „raamatukogud reaajas“, kus on võimalik jälgida raamatukogude laenustegevust reaajas. Seal on graafikute ja diagrammidega ära toodud statistilisi näitajaid kõigi RIKS-is olevate raamatukogude kohta ning leiab infot enamlaenustatud raamatute kohta. RIKSWEB-is tehti 2016. aastal 46509 otsingut, mis näitab, et tarkvara poolt pakutavaid võimalusi kasutatakse edukalt. Lisanduvad otsingud oma raamatukogusse sisselogimisel (Rapla Keskraamatukogul näiteks 2628 otsingut).

Rapla Keskraamatukogu lisas aasta jooksul e-kataloogi koduloolisi artiklikirjeid 866. Kokku oli artiklikirjeid RIKS-i kataloogis 2016. a lõpuks 16415. See arv ei sisalda kõiki kirjeid, mis eelnevate aastate jooksul on lisatud URRAM-i e-kataloogi Koduloo portaali. Üleminekul U3 programmist

RIKS-i süsteemi jäi suur osa kirjeid konverteerimata. Kuni 2015. aasta alguseni tehtud artiklikirjed on kättesaadavad ka portaalis Kodulugu.

Valdavalt pakutakse raamatukogude kodulehtedel või ajaveebides e-katalooge: RIKS, URRAM, ESTER, ISE, DIGAR. Lisaks on kasutamiseks veel mitmeid arhiiviallikaid:

SAAGA <http://www.ra.ee/dgs/explorer.php>,

KIVIKE https://kivike.kirmus.ee/index.php?dok_id=1&module=2&op=,

Eesti Filmiarhiiv, <http://www.ra.ee/>,

E-kultuuripärand <http://www.e-kultuur.ee/>

Rahvusarhiivi fotode andmebaas <http://www.ra.ee/fotis/>,

Külastajate elu lihtsustamiseks on lisanud ka näiteks maanteeameti, e-riigi ja e-tervise iseteeninduse lingid. Kindlasti on kättesaadavd koostööpartnerite <http://www.andras.ee/>, teiste raamatukogude, valla lehtede lingid.

5. 2017. aasta tegevused

- Järgnev aasta on seotud haldusreformiga. Jätkub omavalitsuste ühinemist ettevalmistav tegevus. Töötatakse välja omavalitsuse juhtimisstruktuuri mudel, toimuvad arengueestlused ühinevate valdade töötajatega, töötatakse välja hallatavate asutuste töötajate palkade ja kohatasude (teenustasude) ühtlustamise projektid, valmistatakse ette andmebaaside ja infosüsteemide ühildamised.
- Maapiirkonnas kasvab raamatukogude arv, kus lisaks raamatukoguteenustele eeldatakse postiteenuse pakkumist ning toimetamist kultuuri- ja sotsiaaltöö valdkonnas, tegutsemist kogukonna keskusena ning omavalitsuse poolt delegeeritavate ülesannete täitjana.
- Tähistatakse laste- ja noorte kultuuriaastat ettevõtmiste ja üritustega.
- Oluline on plaanide tegemine EV 100 tähistamiseks.
- Jätkame RIKSWEB-i võimaluste tutvustamist kasutajatele.
- Tähelepanu raamatukoguhoidjate koolitusel on laste lugemise ja teenindusega seonduval.
- Rapla Keskraamatukogu tegevusakavasse on planeeritud arengukava koostamine.
- Rapla Keskraamatukogu on koostöös ERÜga 2017. aasta maaramatukoguhoidjate suveseminarlaagri korraldaja.
- Mariina Madisson Lelle raamatukogust võtab kokku raamatukogutöötajate mõtted ja tegevused: „2017. aastal raamatukogu suuri muutusi ei plaani ja loodetavasti haldusreformi lõpulejõudmine suuri muutusi kaasa ei too. Oluline on, et raamatukogu toimiks oma kogukonna jaoks, tegutseks tema hüvanguks ja vastaks kogukonna ootustele. Raamatukogu peab kohanema muutunud oludega, muutuma vastavalt vajadustele, kuid samas säilitama hea traditsioonilise raamatukoguteenuse.“

Koostajad: Katrin Niklus, Tiina Talvet, Kristel Murel, Kaja, Tammar, Õie, Paaslepp

Direktor: Õie Paaslepp

LISA

Laste-ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Hageri raamatukogu	„Õölugemine”, külas Reeli Reinaus	
Hagudi haruraamatukogu	Kohtumine kirjanik Ilmar Trulliga Raamatukarneval	Kõik vanuserühmad koolis

		27
Haimre haruraamatukogu	Muinasjutuhommik	23
	Lugemishommik näidendiga „Kuidas saada heaks”	43
Ingliste raamatukogu	Luulepäev Kabala lasteaias	25
	Ettelugemispäev „Kuldkalake” (lasteiaia lastele)	7
Juuru raamatukogu	Kohtumine noorsookirjanik Heli Künnapasega	33
	Ettelugemise konkurss	19
Järlepa raamatukogu	Emakeelepäev	26
	Jõulupidu	64
	Raamatupäev	26
Järvakandi raamatukogu	Õo raamatukogus	algklassid
Kaiu raamatukogu	Õölugemine (kahel korral)	70
Kehtna raamatukogu	Soome teatritrupi Vaara etendus lastele „Valepidimaa“	39
	Heljo Mänd 90 (kahel korral lasteaiarühmade külaskäik lastekirjaniku sünnipäeva tähistamiseks)	49
	Ettelugemispäeva üritus lasteiaia lastele	37
	“Koduvalla aabitsa“ (autor Mai Pärt) tutvustamine I kl õpilastele	16
	Kohtumine Mika Keräneniga (III-VIII kl õpilased)	110
	Kohtumine Contraga (VIII-IX kl õpilased)	20
	Kohtumine Marko Kalduri ja Valge Tähekiirega (III-IV kl õpilased)	47
	Kohtumine Aidi Vallikuga (VI-IX kl õpilased)	50
	Raamatupäev koos Pipiga, ühtlasi suvelugejate ja parimate lugejate tunnustamine (II-IX kl õpilased)	150
Kivi-Vigala raamatukogu	Heljo Mänd 90	35

Kodila haruraamatukogu	Ettelugemine nukunäidendiga (Alu ja Kodila lasteaia lastele)	40
Kohila raamatukogu	Laupäevane jutuhommik „Muumilood“	12
	Kohtumine Antarktika uurija Enn Kaupiga (7.a ja 8.a kl)	35
	Laupäevane jutuhommik „Ülestõusmispühad“	10
	Laupäevane jutuhommik „Klounid“	9
	Soome teatritrupi Vaara etendus „Valepidimaa“	45
	„Suvelugemine 2016“ pidulik maakondlik lõpupidu Kohila Gümnaasiumis	182
	Kohtumine rännumehe Marko Kalduri ja samojeedi koera Tähekiirega (2.a ja 2.c kl)	40
	Kohtumine kirjanike Jan Kausi ja Jaan Maliniga Kohila Gümnaasiumis (gümnaasiumiastmele)	80
	Kohtumine kirjanik Ketlin Priilinniga (7.a, 8.a ja 8.b. kl)	57
Kuimetsa raamatukogu	Öölugemine	40
Käru raamatukogu	Kohtumine Mika Keräneniga „Suvel lugemine lubatud“	36 19
Laukna haruraamatukogu	Nukuetendus etteloetu põhjal	18
Lelle raamatukogu	Näitemänguõhtu „Ahjualune“	25
Märjamaa raamatukogu	Perepäev	40
	3a klass tutvustas vanematele käsitöötunnis valmistatud hampelmanne ja nukke	35
	Kohtumine Evelin Ilvesega – tervislik toitumine	58
	Valgu, Sipa ja Laukna raamatukogud - Ave Sinikas tutvustas omavalmistatud rahvapille	29
	Lastekirjanike tuur "Tuleme külla" – Ilmar Tomusk ja Mika Keränen	70
	7. ja 8. klassi õpilastega kohtus meremees Ivo Tiits	63
	Näitused: „Muuminäitus“, "Hea lasteraamat 2015", „Ehted, sepised ja metallvormid“, „Eesti aabitsa lugu“ (lasteaed, koolilapsed)	112
		36

	Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli eelkooli maalinäituse pidulik avamine (3 erinevat näitust)	
Purku raamatukogu	Jõulukaartide töötuba	11
Valgu haruraamatukogu	Reklaamklipi valmistamine	23
	Mardipäev koos lasteaia lastega	28
	Luulekonkursi kokkuvõte ja autasustamine	16
Valtu raamatukogu	Tutvumine Eno Raua raamatutega	10
	Tutvumine Ellen Niidu raamatutega	10
	Soovitava kirjandusega tutvumine	15
	„Eesti illustraatorid“	17
Varbola haruraamatukogu	Raamatukogutund „Kosmos“	68
Rapla Keskraamatukogu	Muinasjutuõhtud mudilastele 8 korda	192
	Loe ja meisterda! 10 korda	106
	Pisike puu üleandmine 3 korda	198
	Koolivaheaeg raamatukogus 2 päeva	58
	Foto-orienteerumine 3 korda	81
	Netikirjariini hooaja lõpupidu	105
	Lastekirjanike tuur „Tuleme külla“	110
	Laste luulelõuna	25
	Soome teatritrupi „Vaara“ etendus „Valepidimaa“	75
	Suvelugemise lõpupidu 2 korda	49+40
	Ettelugemise võistlus	27
	Grupikoolitused, teematunnid, ekskursioonid 18	319
	Tunnustamine aktustel 6	1905
	Vestlused raamatutest Kuusikul 6	61